

Soạn bài: Tây tiến (Quang Dũng)

Hướng dẫn Soạn bài: Tây tiến (Quang Dũng)

Câu 1: Bố cục bài thơ

Bài thơ chia làm 4 đoạn sau:

+ Đoạn 1 (14 câu thơ đầu): Nói về những cuộc hành quân vất vả của những người chiến sĩ cách mạng và khung cảnh nơi các chiến sĩ hành quân.

+ Đoạn 2 (8 câu thơ tiếp theo): đây là đoạn thơ nói về những kỉ niệm của những người chiến sĩ cách mạng.

+ Đoạn 3 (Tiếp đến khúc độc hành): đây là đoạn nói về nỗi nhớ đồng đội da diết của tác giả đối với những người chiến sĩ đồng đội của mình.

+ Đoạn 4: Còn lại là lời thề gắn bó với *Tây tiến*.

- Mạch cảm xúc của bài thơ: mở đầu là nỗi nhớ, tiếp theo là những kỉ niệm của nhà thơ về *Tây Tiến* và kết thúc là lời khẳng định sẽ mãi gắn bó lòng mình với *Tây Tiến*.

Câu 2: Nét đặc sắc của bức tranh thiên nhiên và hình ảnh người lính Tây Tiến hiện lên trong đoạn thơ như thế nào?

Hình ảnh thiên nhiên hùng vĩ, dữ dội là biểu tượng của chặng đường hành quân đầy gian khổ: các địa danh hành quân được nhắc đến như *Sài Khao, Mường Lát*. Đoàn quân Tây Tiến phải đi từ rất sớm khi trời vẫn còn sương và về khi đêm đã buông kín lối. Con đường gập ghềnh, hiểm trở, cuộc hành quân gian khổ của người lính vẫn tiếp tục. Bức tranh thiên nhiên Tây Bắc hiện lên hùng vĩ và thơ mộng. Bốn câu thơ mà trong đó đa số là vần trắc kết hợp với các từ láy như "*khúc khuỷu*", "*thăm thẳm*" tạo nên sự trắc trở gian khó của thiên nhiên mà hàng ngày người lính phải đi qua.

Giữa những hiểm trở ấy, hình tượng hành quân của đoàn quân Tây Tiến càng trở nên hào hùng. Hình ảnh bi tráng của người lính Tây Tiến trên chiến trường, nhà thơ sử dụng biện pháp nói giảm nói tránh để giảm đi sự mất mát của đồng đội. Không những thế nó còn thể hiện ý chí của người lính Tây Tiến coi cái chết nhẹ tựa một giấc

ngủ, mỗi rồi không muốn đi nữa mà "*gục lên mũ súng*". Mặc dù bom đạn nổ lửa nhưng tinh thần chiến đấu của các chiến sĩ không hề suy giảm.

Tác giả đã thể hiện nó mang một nỗi mất mát lớn lao, số lượng những người chiến sĩ nằm lại nơi chiến trường rất nhiều. Nó cướp đi tuổi thanh xuân cũng như gia đình của những người chiến sĩ một lòng phục vụ cho đất nước.

Câu 2: Bức tranh thiên nhiên ở đoạn 2

Bức tranh thiên nhiên và con người ở đây lại mang những vẻ đẹp mới khác với bức tranh trên, nhưng lại bổ sung cho bức tranh Tây Tiến thêm hoàn mỹ với những sắc màu đầy ấn tượng, khó quên. Đó là bức tranh mỹ lệ, duyên dáng và đặc biệt là rất thanh bình ngỡ như không còn tiếng súng, không còn chiến tranh, chét chóc của những nơi các anh đã đi qua in rõ tâm hồn người lính Tây Tiến lãng mạn, hào hoa, yêu đời. Có vẻ đẹp rục rờ, mỹ lệ mang màu sắc của xứ lạ, phương xa trong một đêm liên hoan quân dân nơi biên giới Lào - Việt; có vẻ đẹp thơ mộng, huyền ảo của "*thi trung hữu họa*" trên sông nước Châu Mộc như một bức tranh thủy mặc phương Đông. Có thể xem đây là những nét bút rất tài hoa của Quang Dũng biểu hiện một hồn thơ lãng mạn, hào hoa, tinh tế:

*Doanh trại bừng lên hội đuốc hoa
Kìa em xiêm áo tự bao giờ
Khèn lên man điệu nàng e ấp
Nhạc về Viên Chăn xây hồn thơ*

Chiến tranh không còn nữa, ở đây chỉ có đuốc hoa, xiêm áo rục rờ và tiếng khèn, điệu nhạc, hồn thơ quán quýt với tình người, tình quân dân kháng chiến và tình nghĩa Việt - Lào gắn bó thủy chung. Cái đẹp ở đây là của xứ lạ phương xa, có nét man dại nên càng thêm đậm đà, hấp dẫn.

Vẻ đẹp của bốn câu sau là vẻ đẹp của một bức tranh có gam màu nhạt với những đường nét uyển chuyển, những hình ảnh chấm phá mà đầy sức khơi gợi:

*Người đi Mộc Châu chiều sương ảm
Có thấy hồn lau nẻo bến bờ
Có nhớ dáng người trên độc mộc
Trôi dòng nước lũ hoa đong đưa*

Một cảnh sông nước huyền ảo, lung linh, đầy chất thơ của Tây Bắc nổi bật lên hình ảnh cô gái Thái chèo thuyền độc mộc uyển chuyển với bông hoa "*đong đưa*" như làm duyên trên dòng nước lũ.

Trong một bài thơ viết về một chiến trường ác liệt nhất, về những

người lính phi thường, một thời đánh giặc anh hùng rực lửa mà có cả một đoạn thơ tám câu mĩ lệ, thanh bình, êm ả như vậy - thì đó chính là niềm lạc quan, yêu đời, tâm hồn lãng mạn, hào hoa, và trên hết, đó chính là bản lĩnh của nhà thơ - chiến sĩ Quang Dũng.

Câu 4: Hình ảnh người lính Tây Tiến hiện lên ở đoạn thơ thứ ba như thế nào?

Bằng ngôn từ linh hoạt, tác giả cho người đọc thấy được hiện thực trần trụi về hình ảnh người lính:

- "*không mọc tóc*": có thể hiểu là sốt rét làm cho các chiến sĩ rụng hết tóc, cũng có thể hiểu là cắt tóc đi để tiện những trận đánh giáp lá cà.
- "*xanh màu lá*": có thể hiểu là quân thiếu thốn nên da xanh xao, hoặc người lính phải dùng lá cây để ngụy trang tránh kẻ địch phát hiện.
- "*dữ oai hùng*": Tuy "*xanh màu lá*" nhưng có sức khỏe như hổ báo.
- "*dáng kiêu thom*": đây là hình ảnh những người con gái Hà Thành xinh đẹp. Ngày chiến đấu ngoan cường, tối về, người chiến sĩ vẫn một lòng hướng về hậu phương.

Câu 5: Nỗi nhớ Tây Tiến (đoạn 4)

Sông Mã xa rồi. Tây Tiến xa rồi. Ngồi ở Phù Lưu Chanh, Quang Dũng nhớ về chiến trường xưa và những người đồng đội cũ một thời chiến đấu vô cùng gian khổ mà rực lửa anh hùng. Giữa nhà thơ và những ngày Tây Tiến có cả một khoảng cách thời gian và không gian thăm thẳm (*Đường lên thăm thẳm một chia phôi*). Nhưng hồn người Tây Tiến thì vẫn gắn với "*Tây Tiến mùa xuân ấy*": "*Hồn về Sầm Nứa chẳng về xuôi*", có nghĩa là gắn với những ngày tháng đẹp nhất của đoàn quân Tây Tiến, một đoàn quân đã đi vào lịch sử của dân tộc như một chứng tích không thể nào quên.

II. Luyện tập

Câu 1: *Bút pháp của Quang Dũng trong bài thơ*

Bút pháp của Quang Dũng trong bài thơ là bút pháp lãng mạn (khác với Chính Hữu dùng bút pháp tả thực trong bài *Đồng chí*). Bút pháp lãng mạn là vượt lên trên thực tại (thường là khắc nghiệt) để vươn tới cái đẹp của lý tưởng, tìm cảm giác ở những nơi xứ lạ, phương xa hoặc thiên nhiên hùng vĩ, mĩ lệ, thơ mộng. Nhà thơ thường dùng các thủ pháp phóng đại, cường điệu, đối lập để tô đậm cái phi thường, gây ấn tượng mạnh về cái hùng vĩ, dữ dội và cái thơ mộng, tuyệt mĩ. Có thể so sánh với bút pháp tả thực trong bài *Đồng chí* của Chính Hữu như sau:

ĐỒNG CHÍ

TÂY TIẾN

- Áo anh rách vai
- Anh với tôi biết từng cơn ớn lạnh
- Sốt run người vàng trán ướt mồ hôi
- Đêm rét chung chăn, thành đôi tri kỉ
- Áo bào thay chiếu
- Tây tiến đoàn binh không mọc tóc
- Quân xanh màu lá dữ oai hùm
- Đêm mơ Hà Nội dáng kiều thơm

Với bút pháp lãng mạn, Quang Dũng mới phát huy được sở trường, hồn thơ của mình để đạt được thành công trong *Tây Tiến*, để lại cho đời một bài thơ bay bổng, say người, tràn đầy cảm hứng lãng mạn về hình ảnh một người lính đẹp và một chiến trường lịch sử hồi đầu cuộc kháng chiến chống Pháp của dân tộc.

Câu 2: *Chân dung người lính Tây Tiến*

* Vẻ đẹp lãng mạn của người lính Tây Tiến:

- Qua ngòi bút của Quang Dũng, những người lính Tây Tiến hiện ra đầy oai phong và dữ dội khác thường. Thực tế gian khổ thiếu thốn đã làm cho người lính da dẻ xanh xao, sốt rét làm họ rụng cả tóc. Song, cái nhìn lãng mạn của ông đã thấy họ ốm mà không yếu, đã nhìn thấy bên trong cái hình hài tiều tụy của họ chứa đựng một sức mạnh phi thường.

* Chất bi tráng của hình tượng người lính Tây Tiến :

- Khi viết về những người lính Tây Tiến, Quang Dũng đã nói tới cái chết, sự hi sinh nhưng không gây cảm giác bi lụy, tang thương. Chính vì vậy mà hình ảnh những nắm mồ chiến sĩ rải rác nơi rừng hoang biên giới xa xôi đã bị mờ đi trước lí tưởng quên mình vì Tổ quốc của người lính Tây Tiến. Cái sự thật bi thảm những người lính Tây Tiến gục ngã bên đường không có đến cả mảnh chiếu che thân, qua cái nhìn của nhà thơ, lại được bọc trong những tấm ào bào sang trọng. Và rồi, cái bi thương ấy bị át hẳn đi trong tiếng gầm thét dữ dội của dòng sông Mã:

*Áo bào thay chiếu anh về đất
Sông Mã gầm lên khúc độc hành*

- Cái chết, sự hi sinh của những người lính Tây Tiến được nhà thơ miêu tả thật trang trọng. Cái chết ấy đã tạo được sự cảm thương sâu sắc ở thiên nhiên. Và dòng sông Mã đã trân trọng đưa tiễn linh hồn người lính bằng cách tấu lên khúc nhạc trầm hùng.

- Tóm lại, hình ảnh những người lính Tây Tiến trong đoạn thơ này thấm đẫm tính chất bi tráng, chói ngời vẻ đẹp lí tưởng, mang dáng vẻ

của những anh hùng kiêu chinh phu thuở xưa một đi không trở lại.

– *Tây Tiến* là sự kết tinh những sắc thái vừa độc đáo vừa đa dạng của ngòi bút Quang Dũng. Nhà thơ đã sáng tạo được hình tượng tập thể những người lính Tây Tiến, miêu tả được vẻ đẹp tinh thần của những con người tiêu biểu cho một thời kì lịch sử một đi không trở lại.

– Thơ ca kháng chiến chống Pháp đã miêu tả thành công hình ảnh người lính. Và Quang Dũng, qua bài thơ *Tây Tiến* nổi tiếng của mình, đã góp vào viện bảo tàng hình ảnh những người lính đó bức chân dung người lính Tây Tiến rất độc đáo của mình.